

Barcelona, 1 d'octubre de 2020

Fa 30 anys, l'Assemblea General de l'ONU, en la seva resolució 45/106, va designar el 1r d'octubre com el Dia internacional de les persones d'edat, data que hem celebrat i reivindicat tots dos sindicats, UGT i CCOO, durant aquest període de temps.

Enguany és extraordinàriament diferent, ja que no hem de celebrar res, i sí molt a recordar; especialment hem de recordar la pèrdua, durant aquest any, i la defunció, segons les dades oficials, de més de 20.000 persones grans, per la pandèmia del Covid-19, i sens dubte, per la falta durant anys d'acció, de previsió i de prevenció de les diferents administracions, tant des del Govern central com des dels diferents governs autonòmics.

Hem d'aprofitar la commemoració d'aquest dia per a obtenir la visibilitat necessària per a destacar les importants aportacions que les persones grans realitzem per a l'avanç de la nostra societat. Hem d'aprofitar aquest moment per a crear consciència intergeneracional sobre les diferents oportunitats, i també els desafiaments de l'envelliment actiu en el nostre món.

El 1r d'Octubre hem d'utilitzar-lo com un dia de reivindicació, de mobilització del nostre col·lectiu per a, una vegada més, portar a la primera pàgina de l'escena política les diferents solucions que plantejem als nostres problemes.

La primera d'elles, i sens dubte la primera gran lliçó que extraïem de l'actual situació de pandèmia que viu el nostre país, sumada a la falta de voluntat política dels nostres actuals servidors públics per a encarar la problemàtica del nostre col·lectiu: és imprescindible iniciar el debat que ha de portar-nos a formalitzar inexcusablement una Llei Integral dels Drets de les Persones Grans; ja la seva resolució avui dia és ineludible.

Per tot això, les federacions de pensionistes de CCOO i d'UGT denunciem que, malgrat que es parla molt que les persones grans hem d'envellir activament, la realitat és que les administracions públiques no compleixen amb l'obligació de dedicar els recursos econòmics i materials necessaris perquè les persones grans tinguem cobertes totes les nostres necessitats.

Durant anys a Espanya, però especialment en els anys posteriors a l'inici de la crisi econòmica de 2009, amb el criteri d'austeritat, es van implantar una sèrie de polítiques públiques i retallades pressupostàries que van causar una deterioració en el Sistema públic de salut. Aquesta deterioració té un impacte negatiu per a la població en general, però molt singularment per a les persones grans, que necessitem en major mesura de l'accés als serveis sanitaris. La limitació de la cobertura del model sanitari d'atenció assistencial universal i dels seus recursos van ser algunes de les principals conseqüències. Aquestes retallades de drets en sanitat i recursos sanitaris, juntament amb l'encariment de les despeses sanitàries per a les llars, han ocasionat la deterioració de la qualitat de vida, en un context d'envelliment de la població, amb

una major prevalença de malalties cròniques i consegüentment amb una necessitat creixent d'una major despesa en sanitat i noves teràpies.

La deterioració del Sistema de salut pública s'ha fet especialment visible amb la pandèmia de la Covid-19, que ha resultat en una crisi sanitària a tota Espanya. Si bé la pandèmia s'ha produït a escala mundial, les limitacions en els recursos mèdics i sanitaris en el cas d'Espanya han condicionat la capacitat de resposta davant la pandèmia. En aquests mesos, s'ha fet evident la falta de marge per a evitar els contagis, rastrejar els existents i mitigar el nivell de les defuncions.

Igualment, la capacitat de resposta del Sistema d'atenció a la dependència davant la crisi sanitària ha resultat manifestament feble. En el cas de les residències, ens sembla molt important la necessitat de categoritzar i actuar en funció de l'exposició al virus dins de les residències de persones grans, per facilitar l'aïllament, l'atenció mèdica en les mateixes residències per als casos menys greus i la derivació als hospitals dels casos més greus.

Quant a l'atenció a domicili, a més dels protocols de prevenció per als i les professionals, incidim en la necessitat d'identificar les persones amb majors necessitats d'atenció, i de prioritzar les atencions considerades imprescindibles en cada cas per així poder reorganitzar els recursos. Es demana que siguin els i les assistents socials pertanyents a les respectives conselleries de serveis socials els qui, en el marc d'una adequada coordinació sociosanitària, sota la direcció dels Serveis públics de salut, valorin les situacions personals i socials de les persones usuàries, i no les empreses.

Volem incidir en la urgència de la reversió de les retallades iniciades el 2012 en el Sistema d'atenció a la dependència, per a recuperar i incrementar la intensitat de les prestacions, així com la incompatibilitat existent en la pràctica entre moltes d'elles. D'altra banda, és necessari revertir l'augment dels copagaments, reduir les sol·licituds pendents de valoració i les llistes d'espera, supervisar el compliment dels requisits de qualitat i garantir la transparència del Sistema. En definitiva, exigim la derogació del RD 20/2012, que ha suposat en bona part, de facto, el desmantellament de la Llei de dependència, recuperant i reforçant els seus objectius originaris.

Des que es va configurar el Sistema de pensions a Espanya, s'han succeït diverses reformes que abordaven la constant tensió entre assegurar la suficiència de les prestacions i la sostenibilitat del Sistema. En les successives reformes (1985, 1997, 2002, 2007 i 2013), la tensió ha anat in crescendo, donat el context d'envelliment, l'accés de més persones a la situació de pensionistes i amb dret a millors pensions, en contrast amb una major precarització laboral i per tant menors aportacions al Sistema.

La major part de les reformes que ha viscut el Sistema públic de pensions van ser com a resultat de l'acord en el marc del Diàleg Social, a excepció de les dels anys 1985 i 2013. Està demostrat que quan les reformes es donen amb acords, es garanteix el futur del Sistema.

No podem oblidar la desigualtat laboral al llarg de la vida, perquè es plasma clarament en la bretxa existent en les pensions. Tant el tipus de pensió com les seves quanties col·loquen les dones en una posició visiblement pitjor que la dels homes. Abans de la crisi, ja es podia observar que les condicions laborals i els diferents nivells de corresponsabilitat social afecten la quantia de les futures pensions i mantenen la desigualtat en l'accés i la determinació d'aquestes. Les polítiques per a evitar i abordar les conseqüències que la crisi econòmica i de cures té en les condicions de treball, renda i vida de les dones han d'adquirir un paper protagonista per a evitar la bretxa existent.

Per tot això, avui dia 1 d'Octubre, les Federacions de Pensionistes i Jubilats d'UGT i de CCOO reclamem al Govern i al conjunt de les administracions i poders públics el següent:

1- El desenvolupament i la implantació de polítiques públiques en matèria de promoció de la salut i atenció soci-sanitària són imprescindibles per a garantir l'envelliment de manera activa, ja que afecten de manera directa la deterioració de la salut i les capacitats autònomes de les persones grans.

2- Es fa cada dia més imprescindible situar la despesa sanitària pública en, almenys, el 7,2% del PIB, una cosa que anem reivindicant durant anys. Aquest increment en el finançament ha de comportar incrementar la despesa sanitària en Atenció Primària fins al 25% del total de la despesa sanitària, per aconseguir acostar a la població els serveis sanitaris, i donar més capacitat resolutiva a l'Atenció Primària.

3- Que es protegeixin les persones grans del Covid-19. Per a això cal treballar considerant tres situacions diferents en la població més gran: persones grans autònomes, persones que requereixen ajuda a domicili, i persones residents en centres de persones grans.

El primer dels casos requereix aïllament i prevenció primària, però els altres dos casos necessiten una aposta per l'establiment de criteris comuns estatals, emparant els drets d'atenció a la dependència i a la salut pública, mitjançant el procediment de cooperació interadministrativa, que reguli criteris clars d'actuació, que hauran d'aplicar tant les administracions competents com les empreses del sector i els seus treballadors i treballadores.

4- Es necessita més capacitat de resposta del Sistema d'atenció a la dependència davant la crisi sanitària, perquè ha resultat manifestament feble. Des de 2012, el desenvolupament del Sistema s'ha anat assentant sobre una fragilitat que s'ha fet palesa els últims anys. Potenciar el Sistema sobre l'eix crucial de la qualitat és clau per a afrontar els mesos que estan per venir. Per a això cal garantir una atenció integral, potenciant l'autonomia personal i tenint capacitat de reacció enfront de possibles brots. Això necessita una millora de la coordinació soci-sanitària, amb protagonisme de l'Atenció Primària i de l'atenció geriàtrica i gerontològica. Cal posar més l'accent en la

rellevància de reorganitzar els centres d'atenció a les persones dependents, adequant els seus recursos i espais en funció del grau de dependència i sota la direcció i la inspecció dels Serveis públics de salut.

5- Encara que la revaloració de les pensions està recollida en l'Art. 50 de la Constitució com un principi rector de la política econòmica del nostre país, la veritat és que l'única fórmula de revaloració automàtica que garantia per llei el manteniment del poder adquisitiu de les pensions va ser la nascuda de l'Acord de Pensions de 1996, aconseguit en el si del Diàleg Social, i que es va concretar en una nova fórmula de revaloració en la Llei General de Seguretat Social, lligada llavors a la inflació, i que ha estat vigent fins a la reforma unilateral imposada pel Govern del PP el 2013. Si el Govern no deroga la reforma de pensions de 2013, l'1 de gener de 2021 es torna a la fórmula del IRP (0,25%), i això no ho podem permetre, fins i tot en una conjuntura d'inflació molt moderada com l'actual.

6- És cada dia més urgent que s'arribi a un acord en la Comissió del Pacte de Toledo, perquè, sobre la base del diàleg i l'acord social i polític ampli, es posin en marxa les mesures necessàries per a garantir la sostenibilitat del Sistema públic de pensions en el present i en el futur, que es recuperi l'índex de revaloració de les pensions i que sigui pactada en el marc del Diàleg Social.

7- Els partits polítics han de tenir en compte que el col·lectiu de persones grans és molt vulnerable a polítiques de retallades, i més quan estem passant, en massa ocasions, a convertir-nos en sustentadores principals (en ocasions úniques) de les següents generacions, perquè les pensions suposen la principal font d'ingressos de més del 25% de les llars.

8- És necessari abordar les desigualtats al llarg de totes les etapes de la vida. Les polítiques públiques han de garantir l'exercici efectiu dels drets, alhora que promouen la redistribució de la riquesa, perquè existeix marge per a millorar la contribució fiscal, així com per a aconseguir un sistema fiscal més just, en el qual hi hagi un repartiment més equilibrat dels esforços. Sense això, les desigualtats econòmiques i socials experimentades al llarg de la vida es traslladen a la vellesa, com succeeix amb les bretxes de gènere, en el treball, en la cura i en les pensions.

9- Es fa imprescindible que el Diàleg Social recuperi un paper protagonista, de cara als reptes que planteja la Covid-19, amb la necessitat de més recursos per a protegir la qualitat de vida de les nostres persones grans i els riscos de possibles noves tensions en els sistemes soci-sanitaris, durant els pròxims mesos o fins i tot anys. Però més en el llarg termini, un Diàleg Social enfortit és crucial per a encarar col·lectivament els desafiaments que impliquen processos estructurals com l'envelliment, o els impactes sobre l'ús de la digitalització de l'economia i les seves repercussions, i sobre la sostenibilitat de l'Estat de benestar. Perquè les polítiques socials han de complir el seu objectiu final, i no és un altre que el d'ajudar els col·lectius més necessitats i cobrir les seves necessitats bàsiques en: alimentació, sanitat i habitatge, entre altres.

10- Proposem iniciar el debat necessari per a plasmar-lo en una futura Llei Integral de Drets de les Persones Grans. Aquesta ha de garantir una protecció específica a les persones grans i contemplar els àmbits de la salut, l'habitatge, la protecció social i econòmica, la protecció jurídica, la cultura o l'oci...

- Garantir la protecció i l'exercici dels drets de les persones grans.
- Garantir la no discriminació per raó d'edat, la igualtat d'oportunitats i l'atenció prioritària en situacions de màxima vulnerabilitat.
- Garantir la visibilitat i la participació activa de les persones grans en tots els àmbits de la vida pública: social, política, econòmica, jurídica, l'àmbit privat o familiar, i sempre sota una perspectiva intergeneracional.
- Considerar el fet de l'envelliment com un assoliment obtingut pels avanços científic-tècnics del coneixement humà, i alhora com un repte per a aconseguir que durant el temps en què es prolongui la pervivència es garanteixi la millor qualitat de vida.

Per tot això, si no es tenen en compte les nostres propostes en el desenvolupament de polítiques públiques i amb una major dotació de recursos per a la millora dels Sistemes de salut i dependència, el finançament de les pensions, l'aplicació transversal de la perspectiva de gènere i el replantejament del sistema productiu i fiscal, els pensionistes i jubilats, amb el conjunt de la societat organitzada, ens continuarem mobilitzant fins a aconseguir-lo.

Federacions de Pensionistes i Jubilats d'UGT i de CCOO